

Eduard Zacha
O SKRYTÉ SLÁVĚ

a jiné texty

Kniha vychází s finanční podporou Ministerstva kultury
České republiky.

Copyright © dědicové
Cover photo © Libor Stavjaník, 2013

ISBN 978-80-7473-131-0

Orel

září 1970

Sedím u ohně za jasného slunečného poledne na prostorné louce. Oheň stravuje silná dřevěná polena do bílého žáru a plameny šlehají do značné výše. Přes ohniště naproti mně sedí orel. Teplo a pohled do plamenů ukolébávají do slastného dřímání.

Orel je ale neklidný, s pokrčenými křídly se chvíli klová do hrudi, hned zase strne a s hlavou nachýlenou vpřed bedlivě naslouchá praskání dřeva a soustředěně hledí do žhavého popele. Najednou nemotorně přihopsá přímo k ohni, vyráží zlostné skřeky a snaží se zahnutým zobanem ulovit anebo se alespoň trefit do velikého černého brouka, který vylézá z jednoho žhavého polena. Nedaří se mu to, zneklidněný brouk však zrychluje pohyby a před útočníkem vzlétl přímo k mému obličejí, který jsem si stačil v posledním okamžiku chránit rukou. Odporný brouk nárazem do dlaně změnil směr a stoupá vzhůru ke slunci. Orel s vítězným skřekem vzlétl a stříhl ho ulovil.

Snesl se zpět a je nadmíru spokojen. Ohně si již nevšímá, dívá se jen na mne, natáčí žertovně hlavu ze strany na stranu a očividně čeká na pochvalu. Usmál jsem se a chtěl mu říci něco lichotivého, ale namísto toho mne zarazila v hloubi otázka: „Kdo jsi, nebo spíše čeho se od tebe žádá, když ochránce máš tak silného a rodu vznešeného?“

Medvěď

květen 1971

Město. Zdá se, že náhle hoří při zemětřesení. Z velkoplechých budov vybíhají lidé, veliké kvádry vysokých zdí se rozestupují a padají do ulic. Nad sesutými střechami se valí hrozivá mračna a dým. Jedině požáry osvětlují temnou vřavu, ve které se probívám jako ostatní po ušlapáných, strháván jedním směrem a ve svém nepopsatelném děsu bráním se bouřlivé řece, neboť si uvědomuji, že všichni, šílení, míří hlouběji do ohniska největší zkázy. Jako tříška jsem smeten na náměstí zachvácené zpěnným mořem. Zde tápající výkřiky splývají v dravý ryk a proudy ze všech ulic se mísí a celá bojující zmčť se noří do bran chrámu, jeho věže jsem nedohlédl pro hustý dým.

Bázeň uvnitř, rozpoutaných živelů a horké krve vzdálený šum. Na kazatelně rozhněvaný kněz spravedlivým jen hněvem nutí zpupné stádo padnout v prach, ale jen snad každý stý pokleká před zdviženým v jeho ruce křížem.

Rozhorlen, mečem a hněvem káže s odvoláním na Královnu nebes – kdo že Ji zná, a ukazuje na boční oltář Madony. Vlna údivu. Madona sestupuje dolů, lidé couvají. Ona pomalu kráčí k hlavnímu oltáři a tváře všech se tisknou ke kamenům – zvedají se teprve a tlačí za mnou, neboť... neboť já se vrhl k ní. S nadějí pohlédnu ještě na

kazatelnu, ale kněz již zmizel, těsně za jejími zády se mi prodral ústy výkřik: „Maria!“

Zastavila se a obrací se ke mně. Dítě! Syn jí padá z náruče, a sotvaže se dotkl země, mění se oba v medvěda. Medvěd se staví na zadní a, řvoucí, tlapami přitahuje k sobě blízké nešťastníky, roztrhané je pouští a mohutnými rozmachy sráží všechny kolem. Stojím na místě oslovení, ochrnutý v celém těle stále nevěřím proměně, i když jediný zůstávám a medvěd se ocitl přede mnou. Zlomek strnulého postoje – vidím nad sebou vyceněné, zakrvácené zuby – ale zároveň se jeho smutné, moudré oči setkají s mými a žalostné zařvání se rozlehne po zcela prázdném chrámu. Medvěd se spustil na zem a s neustálým sténáním, jako by on sám byl smrtelně raněn, pomalu odchází k bočnímu oltáři. Když na něj vylezl, rázem se proměnil, neznámo mému provázejícímu zraku jak, opět v sochu Madony.

Osamělý se rozhlížím kolem za naprostého ticha, až pohled na rozsápaná těla a krev roztékající se po kamené dlažbě mne vyburcoval, abych se pohnul. Pomalu jsem odcházel ke dveřím a za nimi jsem náhle pocítil v sobě propast.

Před chrámem jsem si zaclonil oči před paprsky ohnivého slunce, které se opíraly o dláždění, na kterém nebylo jediného těla z toho množství, které jsem zahlédl a pošlapal, nežli jsem se prodral do chrámu – ba ani kapka krve nebo jediný plamen nemohly nasvědčovat zkáze, kterou jsem přece zažil před chvílí.

Rozběhl jsem se a prchal dlouho ulicemi rozpálených kamenů. Vysílením a nesmírně žízniv jsem konečně padl do stínu jednoho z domů a propast začala otevírat svou bezednou prázdnotu. Byl jsem (vskutku jen byl? Bože!) neomezeně a nicotně *sám*.

Kalich

říjen 1971

Chvilí jsem přešlapoval na místě, nežli jsem se odhodlal otevřít dveře a vejít. V místnosti vylíčené obyčejným vápnem se vyjímal za stolem stojící muž v černé sutaně. Před ním v rozestavěných lavicích seděli lidé s ohnutými zády, hlavami zaklíněnými v ramenech, schýlení k podlaze, jako by na ní hledali zakutálené mince. Při mém vstupu se všechny hlavy zvedly a otočily ke dveřím a zahlédl jsem tváře veskrze zachmuřené, až sveřepé. Když jsem dveře za sebou zavřel, řečnící muž mi věnoval ostrý pohled se vztyčenou rukou zaťatou v pěst; náhle rozepjal paže a dlaně s roztaženými prsty podivně zvrátil směrem k sedícím, prudce zvedl hlavu vzhůru a se zrakem upřeným na strop zmlkl.

Rozpačitě jsem se posadil a lavice pode mnou zaskřípala. Nikdo se již neotočil, řečník nerušeně pokračoval v kázání. Seděl jsem uprostřed této poloprázdné místnosti, lidé stačili obsadit sotva prvních pět lavic. Zbytek prostoru vyplňoval hlas muže, silný jako polnice, a jeho nadále pokračující gestikulace. Význam jednotlivých slov mi unikal, byla spojena v jediný tok, který jsem vnímal prostě jako křik.

Daleko více mne zaujaly troje vysoké a bílé dveře naproti v čelní zdi. Soustředěně jsem se díval na prostřední, které jediné měly nádhernou kliku. Cítil jsem sice, že má

přítomnost působí rušivě jako kámen vržený znenadání oknem, měl bych se tedy chovat tiše, ale pozlacená a tak nádherně tvarovaná klika ve mně vzbuzovala takovou zvědavost, že jsem bez ostychu vstal a pomalu kráčel k prvním dveřím vlevo – i když jsem věděl, že jen za jedinými je veliké Tajemství. Bylo to také mou dětskou lstí, aby si oni nemysleli, že o něm vím (byl jsem malým chlapcem od chvíle, kdy jsem se zadíval na ty dveře). Klika byla výše, a proto jsem si stoupl na špičky nohou a podíval se klíčovou dírkou. Zklamaně jsem se obrátil, všichni se na mne dívali, ale vůbec ne smutně (jakože jsem si myslel, že tohle musí být moc smutní lidé), z nevráživosti očí všechen smutek vyprchal. Pán, který tak křičel, na chvíli přestal, neotočil se. Již již jsem se chtěl rozplakat, když náhle zvolal – a to si pamatuji – Bratři! Tu sebou trhli a poslouchali dále. Konečně jsem se dotýkal krásné kliky, přidržoval se jí a díval se dovnitř.

Uviděl jsem oltář se zapálenými svícemi, před ním klečícího kněze v bílém, na jeho zádech zřetelně vystupoval zlatý kříž. Chrám byl prostoupen světlou modří jako obloha v létě při východu slunce. Snažil jsem se rychle dveře otevřít, ale byly na mne příliš veliké a těžké, a nežli jsem se o ně mohl zapřít, spustil se za mnou náramný řev. Zděšeně jsem se ohlédl a spatřil je všechny vrhat se za mnou v čele s oním čarodějem, držícím černou knihu ve žlutých kostnatých rukou nad hlavou. Dostihl mne první a počal bít. I ti ostatní se činili, až převrátili lavice i s řečnickým stolkem. Tlačili se jeden přes druhého a ta-

hali mne zpět. Vykřikl jsem hrůzou a vši silou se protlačil škvírou za dveře.

Spadl jsem na zem a zůstal nehybně ležet. Běda mi, vždyť mne ten černý muž bil Písmem Svatým!

Do vysokého ticha zazněly varhany. Oh, třásl jsem se novým strachem, očekáváním trestu, cítil jsem se největším hanebníkem, když mne mohli bít...

Povzbuzován však hudbou, váhavě jsem zvedl hlavu – kněz stál čelem ke mně a nad hlavou držel kalich, jehož ostrá záře mi zalila oči slzami.